Tiltakshavers ansvar for sikker byggegrunn i lys av nye forskrifter

Entreprisejuridisk seminar FARRIS BAD 6. september 2024

Advokat Grethe Gullhaug

Del 1: Aktualitet

1. Miljø og klima er i endring

- ✓ Mer ekstremvær

2. Stadig økt utbygging

- ✓ Store flater under asfalt og betong → vannutfordringer (drenssystemer blir utfordret)
- ✓ Stor fortetting i områder som ligger under den marine grense (det høyeste nivå havet har stått på et sted etter at det ble fritt for is siste istid) → marin leire under morenemasse kan gi stabilitetsutfordringer
- ✓ Utbygginger skjer i/nær områder med annen ustabil byggegrunn, f.eks. kvikkleire

Del 1: Aktualitet forts.

3. Skred/ras får gjennomgående store konsekvenser:

- ✓ Personskader
- ✓ Materielle skader

- Det gjennomføres ofte **granskninger/ utredninger** med sikte på å kartlegge direkte/indirekte årsaker til skredhendelsen.

4. I etterkant av skredhendelser:

- ✓ Skadeoppgjør
- ✓ Kontraktsrettslige diskusjoner om risikoplassering, vederlag og byggetid
- ✓ Spørsmål om straff
- ✓ Og eventuelt; etterfølgende revisjoner/endringer av lov/forskrift, håndbøker, veiledere osv.

Meld. St. 26 (2022-2023) «Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn»

- **2022:** Riksrevisjonen la frem rapport **«**Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring»

- **Juni 2023:** Stortingsmelding 26
  - Fra punkt 3.7: Bygninger og infrastruktur:

    «*Klimaendringene gjør at bygninger og infrastruktur må tåle større påkjenninger. Det ventes blant annet en økning i intense nedbørhendelser, flom og skred. Klimaendringene gjør at noen allerede utsatte områder blir mer utsatt, og at noen områder som til nå har blitt vurdert som trygge, i større grad blir eksponert for slike hendelser. (…)*»

EKSEMPEL: Oversvømmelser og skader i etterkant av kraftig regnvær

Hus holder på å velte i Bø i Telemark 22.07.2024

Foto: NRK

EKSEMPEL: Skred/ras etter ferdig bygg/anlegg

Gjerdrumskredet 30.12.2020

FOTO: UAS NORWAY

SKREDOMRÅDET: Til venstre i bildet kan man se Tistilbekken, som starter nærmere Ask sentrum og renner ut ved skredområdet. Foto: Anders Martinsen, UAS Norway / P

EKSEMPEL: Skred utløst ifm. pågående bygge-/anleggsvirksomhet

Jordskred E6 Malvik 04.05.2022

Foto: Adresseavisen

En person døde og et hus ble tatt i skredet som gikk i Valsøyfjorden i Heim kommune i Trøndelag 2. september. Arkivfoto: Emilie Sørsdal / NTB

EKSEMPEL: Skred/ras som utløses av bygge-/anleggsvirksomhet i nærområde

Utrasingen over E6 Stenungsund ved Gøteborg i september 2020

Foto: VG

I etterkant av Gjerdrum, Stenungsund, Hennset og Malvik

Gjerdrumutvalget (off. oppnevnt utvalg)

- Vurderte hvorfor skredet skjedde → Delrapport forelå 29. september 2021
  - Gjerdrumskredet var et kvikkleireskred
    - Skråning med betydelige mengder kvikkleire hadde ligget stabilt over tid
    - Bekk hadde gradvis erodert hull i tørrskorpa

- Utvalget vurderte også risikobildet for bebyggelse og fare for kvikkleireskred i Norge, ansvarsdeling, regelverk og forvaltningspraksis
  - NOU 2022:3 *«På trygg grunn – bedre håndtering av kvikkleire»*

Andre granskninger

- Statens Havarikommisjon i Sverige:
  - Vurdering av skred Stenungsund (pågående)

- Ekspertråd har vurdert de direkte og indirekte årsaker av skredene i Malvik og på Hennset.
  - Rapport februar 2023 Sintef (oppdragsgiver Nye Veier)
  - Rapport august 2023 NGI m.fl. (oppdragsgiver SVV)

- Vegtilsynet gransker SVV og Nye Veier med grunnlag i rapportene om Hennset og Malvik (pågående)

Vegnormalen N200 er revidert

- I etterkant av rapporten om Hennset –skredet startet SVV arbeidet med å revidere vegnormal N200 (2022)
- Ny vegnormal N200 (2024) er gjeldende fra 5. juli 2024.
- I presseuttalelse fra SVV av 5. mars 2024 står det blant annet:
  - *«I en ny revisjon av vegnormalene innføres et nytt dimensjoneringssystem for vegoverbygningen, og bærekraft og klimatilpasning styrkes.»*
  - *«Det foreslås også regler for å sikre geoteknisk stabilitet når det gjøres inngrep i terrenget. Her peker høringsdokumentet på at naturlig vannavrenning etter naturinngrep kan svekke stabiliteten.»*

Byggeforbud

- Moss kommune har innført byggeforbud i deler av kommunen pga. kvikkleiresone (vår 2024)
- Hjemmel i plan- og bygningsloven § 28-1: «*For grunn som ikke er tilstrekkelig sikker, skal kommunen om nødvendig nedlegge forbud mot opprettelse eller endring av eiendom eller oppføring av byggverk, eller stille særlige krav til byggegrunn, bebyggelse og uteareal».*

Del 2: Forholdet mellom det regulatoriske rammeverket og entreprisekontrakten

Regulerings- og planleggingsfase samt gjennomføringsfase

Problemprosjekter oppstår gjerne der retningslinjene, som følger av lovverk og forskrifter, ikke følges godt nok?

Tiltakshavers ansvar for å kartlegge byggegrunn <u>før</u> entreprisekontrakt blir inngått

Lover

- Plan- og bygningsloven
- Vegloven
- Sivilbeskyttelsesloven (om grunneiers ansvar for å sikre egen eiendom)

Forskrift

- Byggherreforskriften
- Byggteknisk forskrift (TEK 17)

Håndbøker og veiledere

- Håndbøker SVV
- Veiledere NVE
- Eurokode 7

Krav til tiltakshaver i planleggingsfasen

Plan- og bygningsloven kap. 4 stiller bl.a. krav om:

- Planprogram
- Konsekvensutredning
- Risiko og sårbarhetsanalyse

ROS –analysen skal *«vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging»*

Byggteknisk forskrift (TEK 17) med veiledning

Fra veileder: *«Kapittel 7 omfatter krav om sikkerhet mot naturpåkjenninger, herunder sikkerhet mot flom, stormflo og skred. Reglene angir hvilke sikkerhetsnivå som skal legges til grunn ved regulering og bygging i fareområder.»*

SVVs håndbøker

(https://www.vegvesen.no/fag/publikasjoner/handboker/om-handbokene/)

Vegnormaler:

Hjemlet i lovverk og gjelder all offentlig veg/gate, både for Statens vegvesen og andre myndigheter. Vegnormalene er kravdokumenter.

Veiledninger:

Hjelpedokumenter som understøtter vegnormalene. Inneholder utdypende fagstoff utover det som står i vegnormalene og beskriver mer i detalj hvordan krav i vegnormalene kan brukes.

Retningslinjer:

Gjelder kun for riksveg og for Statens vegvesen, og er hjemlet i lovverk eller i instruks fra vegdirektøren. Retningslinjene gjelder også for konsulenter og entreprenører som gjør oppdrag for Statens vegvesen.

Håndbøkene oppstiller skal, kan og bør-krav

Ny vegnormal gjeldende fra juli 2024

– Fra forord N200 Vegbygging (2024)

N200 Vegbygging er en vegnormal for bygging av veg i Norge utenom tunnel og bru. Vegnormalens krav og anbefalinger bygger i stor grad på erfaring og på en helhetlig vurdering av de totale kostnadene for samfunnet, trafikksikkerhet, helse og arbeidsmiljø, ytre miljø, klimapåvirkning, jordvern, trafikkberedskap og framkommelighet.

N200 Vegbygging er utarbeidet med hjemmel i Samferdselsdepartementets forskrifter etter § 13 i veglova. I tillegg presiseres det i denne vegnormalen i henhold til veglovas § 12 at plan- og bygningsloven gjelder for planlegging av offentlige veger.

Det er også gjort strukturelle endringer, og normalen er videreutviklet i en mer funksjonsbasert retning.

Muligheten til å søke fravik fra normalen gir åpning for lokal tilpasning, utvikling og utprøving av nye løsninger der det foreligger gode argumenter for dette. Fravik fra normalen skal behandles på en smidig og effektiv måte.

Revidert Veinormal N200:

- Tydeliggjør byggherrens ansvar for oppfølging av geotekniske og geologiske forhold.
- Etter at entrepriseform og anskaffelsesstrategi er valg skal det utarbeides en **prosjektspesifikk oppfølgingsplan for geoteknikk og geologi**, ref. punkt 1.2.6.

KRAV 1.2.6—1 **SKAL** GJELDENDE FRA 05.07.2024

Etter at entrepriseform og anskaffelsesstrategi er valgt skal det utarbeides en prosjektspesifikk oppfølgingsplan for geoteknikk og geologi. Denne planen kommer i tillegg til kravene til prosjekterings- og utførelseskontroll gitt i øvrige kapitler i denne normalen. Oppfølgingsplanen vil ikke erstatte eller endre ansvars- og risikofordeling i prosjektet, men være et hjelpemiddel for byggherre og byggeledelse.
Oppfølgingsplanen skal inneholde en oversikt over oppfølgingspunkter som er nødvendige for å sikre at det blir utført tilstrekkelig med geotekniske og geologiske grunnundersøkelser og vurderinger, at anleggsarbeidene foregår på en forsvarlig måte, samt hvilke faser og/eller leveranser som kan bli kritiske og som det er nødvendig at byggherren følger opp spesielt.

Veiledning til kravet

Brukeren av planen er i hovedsak byggherren og er en støtte for byggeledelsen for å unngå uforutsette hendelser i byggefasen. Planen utarbeides av byggherre og relevant fagekspertise i samarbeid for å sikre at både faglige forhold og kontraktsforhold ivaretas.

Oppfølgingsplanen tilpasses bl.a. prosjektgjennomføring, entrepriseform, risikofordeling, anskaffelsesstrategi og fremdriftsplan.

Revidert vegnormal N200

Oppfølgingspunkter i planen er eksempelvis at:

- det er utført tilstrekkelig med grunnundersøkelser, også ved eventuelle endringer i veglinje osv.
- det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon og at byggherren er forelagt de ferdig kontrollerte dokumentene før byggearbeidet starter opp
- restrisiko fra tidligere faser er ivaretatt
- det gjennomføres kontroll av prosjektering
- det foreligger en plan for utførelseskontroll og hvordan denne følges opp
- det settes av tilstrekkelig med tid til å få gjennomført prosjekterings- og utførelseskontroll
- den utførende er kjent med hvilke løsninger som er prosjektert og hvilke begrensninger som gjelder

Kravene i oppfølgings-planen slik veileder til punkt 1.2.6 forutsetter at planen brukes i praksis.

- det planlegges for hvordan eventuelle endringer som måtte oppstå i prosjektet håndteres. (Endringer kan for eksempel være omprosjekteringer, behov for supplerende grunnundersøkelser og endret risikofordeling mellom kontraktspartene.)
- det vurderes om prosjektets organisering, ansvarsforhold og rollefordeling er hensiktsmessig. (Avhengig av entrepriseform og kontrakt vil fordeling av eksempelvis roller, risiko og ansvar for prosjektering kunne variere. Det er viktig at oppfølgingsplanen ser på hvordan gjeldende krav til uavhengige roller blir oppfylt i alle prosjektfaser og faseoverganger.)
- det angis hvilke faser og/eller leveranser som kan bli kritiske dersom det gjøres endringer i prosjektets organisering eller gjennomføring
- det angis hvem som har ansvar for å holde oppfølgingsplanen oppdatert

Planen utarbeides for alle entrepriseformer, både der prosjekteringen foregår i en klart avgrenset fase med en avslutning og der prosjekteringen foregår i flere omganger.

Oppfølgingsplanen anbefales innarbeidet i kvalitetsplanen og vedlegges prosjektets SHA-plan.

Oppfølgingsplanen oppdateres ved endringer av betydning, minimum ved overgang mellom prosjektets ulike faser.

Revidert vegnormal N200

Omfang og bruksområde

Normalen N200 Vegbygging inneholder sentrale krav og føringer for:

- geoteknisk og geologisk prosjektering, løsninger og byggemetoder for underbygning, vegfyllinger, skjæringer og skråninger
- dimensjonering, materialvalg og utførelse for håndtering av overvann og drensvann
- dimensjonering, materialvalg og utførelse av vegoverbygning (vegfundament og vegdekke)
- vegutstyr og miljøtiltak

Skjerpede krav til vannhåndtering, bl.a. for å sikre veiens bæreevne, og geoteknisk stabilitet for nærliggende områder.

2 Vannhåndtering

Dette kapittelet beskriver krav til vannhåndtering for veger. Kapittelet dekker overordnede krav, krav til dokumentasjon, beregning av dimensjonerende vannføring, krav til dimensjonering og utførelse for hydrauliske tiltak, frostsikring, rensing av overvann og andre hensyn som påvirker eller påvirkes av vannhåndteringen til vegen. Utfyllende veiledning til dette kapittelet er gitt i N-V240 Vannhåndtering [65] .

2.1 Overordnede hensyn til vannhåndtering

Vannhåndteringen skal sikre følgende overordnede hensyn:

- mot skader på vegen og tredjepart ved flom
- planlagt bæreevne for vegen
- geoteknisk stabilitet for nærliggende områder
- trygg avrenning fra kjørebane og vegens sideterreng
- beskytte sårbare resipienter mot forurensing fra veg
- vandringsmulighet for fisk, amfibier og småvilt der det er aktuelt
- opprettholde eksisterende avrenning- og grunnvannforhold i størst mulig grad
- mulighet for effektiv drift og vedlikehold

Dette omfatter ikke bare hensynet til selve vegen, men også tredjepart som nærliggende arealer, annen infrastruktur, bebyggelse og miljø. Disse punktene fungerer som en overordnet sjekkliste ved planlegging og prosjektering av vannhåndtering for veg. Utfyllende beskrivelser er gitt i N-V240 Vannhåndtering [65] .

Noregs vassdrags- og energidirektorat («NVE»)

- Fra hjemmeside: «Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) er underlagt Energidepartementet (ED) og har ansvar for å forvalte vass- og energiressursane til landet. NVE varetek også dei statlege forvaltingsoppgåvene innanfor skredførebygging.»

- Utarbeider aktsomhetskart og veiledere.

- Fra hjemmeside: «Ei detaljert skredfareutgreiing skal avdekke den reelle skredfaren som skal dokumentere om eit område tilfredsstiller krava til tryggleik i Byggteknisk forskrift (TEK17 § 7-3). Ved utbygging i kvikkleiresoner eller områder med kvikkleire som ikkje tidlegare er kartlagt vert den reelle skredfaren dokumentert ved ei utgreiing av sona. Soneutgreiinga gjerast i samsvar med Kvikkleireveilederen (NVE veileder 1/2019: Sikkerhet mot kvikkleireskred)»

Byggherreforskriften av 2010 med etterfølgende endringer

Endringsforskrift i 2016 og 2017

Endringsforskrift i 2020

- Hovedhensikten var å klargjøre ansvarsforholdene i forskriften
- Ble gjort enkelte presiseringer med hensyn til virkeområde og innført nye krav til dialog og informasjon mellom byggherren og involverte aktører.
- Skjerpet krav til dokumentasjon som viser at plikter blir ivaretatt

Endringsforskrift i 2023

Byggherreforskriften krever at byggherre kartlegger byggegrunn i planfase

Stabil byggegrunn?

– Byggherreforskriften § 5 (2):

Byggherren skal under planleggingen og prosjekteringen

a. ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved de arkitektoniske, tekniske eller organisasjonsmessige valg som foretas
b. kartlegge risikoforhold som har betydning for arbeidene som skal utføres
c. vurdere risikoen som er kartlagt etter bokstav b og utarbeide planer med tiltak for å fjerne eller redusere risikoen
d. dokumentere kartleggingen, risikovurderingen og planene etter bokstav b og c
e. sørge for at det avsettes tilstrekkelig tid til prosjektering og utførelse av de forskjellige arbeidsoperasjoner
f. dokumentere vurderingene som ligger til grunn for den tid som avsettes etter bokstav e.

FORELØPIG OPPSUMMERING

- Dagens regelverk stiller krav til tiltakshaver /byggherre om å avdekke grunnforhold i reguleringsfase/planfase.
- For veiutbygging er kravet skjerpet gjennom ny vegnormal.
- Sentralt at byggherre i tidligfase får svar på spørsmål av betydning for byggefasen.
- Hva og hvor mye kan avdekkes? → faglig spørsmål

- Spørsmål som bør drøftes nærmere:
  - Er det i dag for tette skott mellom planmiljøet og utbyggermiljøet?

BYGGE- OG ANLEGGSFASEN

Byggherrens ansvar for byggegrunn i gjennomføringsfase

– Byggherreforskriften § 5 (1)

Stabil byggegrunn?

§ 5. *Generelle plikter*

Byggherren skal gjennom hele prosessen

a. sørge for at hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen blir ivaretatt
b. sikre at pliktene som er pålagt de prosjekterende, arbeidsgiverne og enmannsbedriftene i denne forskriften blir gjennomført
c. sørge for og legge til rette for nødvendig dialog og samhandling mellom prosjekterende, arbeidsgivere og enmannsbedrifter for å sikre at hensynet til arbeidstakernes sikkerhet, helse og arbeidsmiljø blir ivaretatt ved prosjektering og utførelse av bygge- eller anleggsarbeider.

– Byggherreforskriften § 5 (3)

Krav til aktiv involvering.

Byggherren skal under utførelsen av arbeidene ivareta hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved koordinering og oppfølging av virksomhetenes arbeid på bygge- eller anleggsplassen.

Byggherrens ansvar for byggegrunn i gjennomføringsfase forts.

Hvis ustabil byggegrunn avdekkes i bygg-/ anleggsfase?

- Byggherreforskriften §§ 7-8: Krav til oppdatert og prosjektspesifikk SHA-plan
- Byggherreforskriften § 9: Sørge for forebyggende tiltak
  - Av relevans for byggegrunnen er det særlig grunn til å fremheve bokstav d) som stiller krav til «sikker adkomst til arbeidsplassene og sikre ferdselsveier»
- Byggherreforskriften §§ 13 – 14: Krav til KP og KU dersom byggeprosjektet involverer flere aktører parallelt/sekvensielt

Problemstilling: Hvordan skal det kontraktuelle ansvaret knyttet til prosjektering og utførelse reguleres mellom byggherre og entreprenør?

Regulatoriske krav og entreprisekontrakten

- En rekke lover/forskrifter/håndbøker angir hva tiltakshaver skal/bør/kan gjøre før utbygging av bygge- eller anleggsprosjekt. Regelverket angir ikke hvordan det kontraktuelle ansvaret i entreprisekontrakten skal reguleres.

- Vurderingstemaer som i utgangspunktet handler om regulatoriske forhold er også relevante ved vurderingen av kontraktuelle spørsmål.
  - Byggherre trenger korrekte opplysninger for å kunne utarbeide et konkurransegrunnlag som dekker det arbeid ENT skal prise, uavhengig av entreprisemodell.
  - ENT trenger et konkurransegrunnlag som gjøre det mulig å kalkulere arbeidet som faktisk trenger å bli utført.

Særlig om midlertidige anleggsveier, ref. Byggherreforskriften § 6 om at risiko ved prosjektet må løftes frem av byggherren i tilbudsgrunnlaget uavhengig av entreprisemodell og kontraktsreguleringer

Etablering av anleggsvei: Et kritisk element i anleggsfasen?

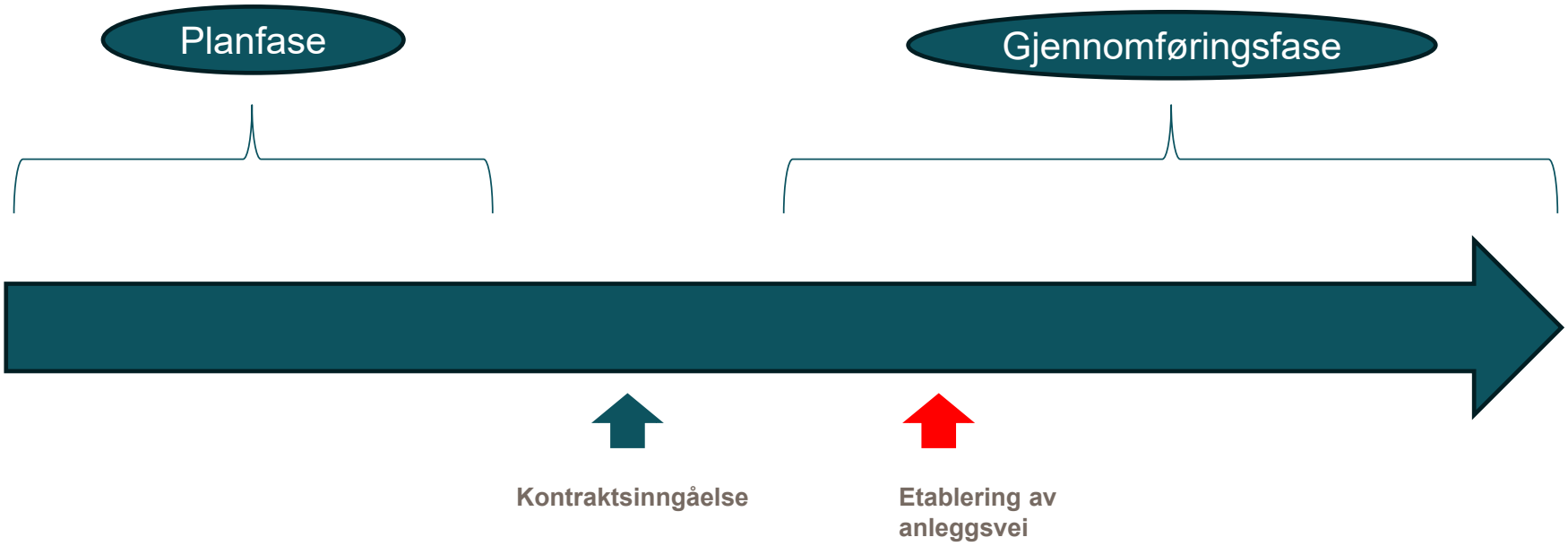

Etablering av anleggsvei: Et kritisk element i anleggsfasen? Forts.

NVE Sikringshåndboka (2023), Modul K0.001: Anleggsvei og riggområde i kvikkleireområder

Prosjektering og kontroll

Før du går i gang med prosjekteringen, må du finne rett teknisk løsning og hente inn grunnlagsdata for detaljprosjekteringen – se fase 1: Planlegging av tiltak mot kvikkleireskred. Godt grunnlag i form av grunnundersøkelser og annen relevant grunnlagsdata er avgjørende for å velge, og prosjektere, en riktig og trygg løsning.

Anleggstekniske begrensninger for etablering av anleggsvei, rigg og massetransport er ofte prisbærende arbeid siden det legger føringer for utstyr, massevolum og fremdrift. Forholdene må derfor beskrives som en del av den geotekniske prosjekteringen. Ved prosjekteringen må faremomenter identifiseres og diverse avbøtende tiltak beskrives, for å redusere restrisikoen ved arbeidene mest mulig.

Geoteknisk rapport må inneholde et avsnitt om dette og det skal gis innspill til byggherrens SHA-plan (sikkerhets-, helse- og arbeidsmiljøplan etter krav i Byggherreforskriften). SHA planen må bli gjennomgått med ansvarlig entreprenør. Hvis det er arbeidsoppgaver som nevnes i SHA-planen, men som ikke er dekket av entreprenørens HMS-system, må entreprenør og ansvarlig prosjekterende utarbeide en sikker-jobb-analyse for arbeidsoppgaven. Les mer i fase 2: Prosjektering av tiltak mot kvikkleireskred.

- **Eksempel:** Utførelsesentreprise
  - Arbeid med anleggsvei inngår gjerne i RS-poster uten tilhørende tegninger, ref. Prosesskode 1
  - Grunnforhold kan gi anleggstekniske begrensninger som får konsekvenser for utførelse, ref. bl.a. NVE Sikringshåndboka.
  - Hvis grunnforhold ikke er tilstrekkelig klarlagt
    - → Risiko for ulykker
    - → ENT fratas mulighet for rett prising

CMS

Etablering av anleggsvei, og forholdet mellom reguleringsmessige og kontraktuelle problemstillinger:

- **Problemstilling:** Det inntreffer et skred i forbindelse med etablering av anleggsvei.
- Plassering av **kontraktuelt ansvar**
  - Hvordan er grunnforholdsrisikoen regulert?
  - Dersom grunnforholdsrisiko er overført til ENT: Hvilken betydning har det dersom byggegrunn har vært utilstrekkelig klarlagt i planleggings-/reguleringsfase?
  - Hvem har prosjekteringsrisikoen, og skulle veien der skredet gikk vært prosjektert, av BH eller ENT?
  - Skyldes skredet ufagmessig utførelse fra ENT? Eller var ikke ENT klar over anleggstekniske begrensninger som burde vært klarlagt i planfase?
- Plassering av **offentligrettslig ansvar**
  - Hvorvidt skredet ble utløst fordi byggegrunnen ikke var tilstrekkelig klarlagt i planfasen?
  - Hvorvidt skred ble utløst pga. forhold ENT svarer for og/eller har et medansvar for?

Vurderingstema som i utgangspunktet handler om regulatoriske forhold kan bli relevante ved vurderingen av kontraktuelle spørsmål

Byggherreforskriften og entreprisekontrakten forts.

- Byggherreansvaret etter byggherreforskriften **vil ikke være lempeligere** selv om byggherre i entreprisekontrakten har overført ansvaret og risikoen for grunnforhold til entreprenøren.

- Ivaretakelse av BH-rollen i byggefase reiser bl.a. spørsmål om hvordan prosjektet bør organiseres. Det må være mulig å fange opp konkrete risikoforhold.

- Dess større usikkerhet det er omkring grunnforholdene i prosjektet, des mer skjerpet vil BHs plikt til å følge opp/håndtere risikoforhold være.

- Ikke gitt at dette følges opp på denne måten: Snarere er det gjerne slik at enkelte BH-organisasjoner i for stor grad lener seg på den kontraktuelle reguleringen av grunnforholdsrisikoen.

OPPSUMMERING

1. Tiltakshaver har ut fra dagens regelverk et ansvar for å klarlegge om byggegrunnen er sikker/byggbar. Ny Vegnormal og kravet til bl.a. en prosjektspesifikk oppfølgingsplan skjerper ansvaret.
2. Problemprosjekter oppstår gjerne der retningslinjene som følger av lovverk og forskrifter ikke følges godt nok.
3. Ingen ønsker problemprosjekt, og ingen ønsker skred utløst av bygg- eller anleggsvirksomhet.
4. Det er behov for (enda) større fokus på sikker byggegrunn i tidligfase.

CMS Law-Now™

Your free online legal information service.

A subscription service for legal articles on a variety of topics delivered by email.
cms-lawnow.com

The information held in this publication is for general purposes and guidance only and does not purport to constitute legal or professional advice.

CMS LTF Limited (CMS LTF) is a company limited by guarantee incorporated in England & Wales (no. 15367752) whose registered office is at Cannon Place, 78 Cannon Street, London EC4N 6AF United Kingdom. CMS LTF coordinates the CMS organisation of independent law firms. CMS LTF provides no client services. Such services are solely provided by CMS LTF's member firms in their respective jurisdictions. CMS LTF and each of its member firms are separate and legally distinct entities, and no such entity has any authority to bind any other. CMS LTF and each member firm are liable only for their own acts or omissions and not those of each other. The brand name "CMS" and the term "firm" are used to refer to some or all of the member firms or their offices; details can be found under "legal information" in the footer of cms.law.

CMS Locations
Aberdeen, Abu Dhabi, Amsterdam, Antwerp, Barcelona, Beijing, Belgrade, Bergen, Berlin, Bogotá, Bratislava, Brisbane, Bristol, Brussels, Bucharest, Budapest, Casablanca, Cologne, Cúcuta, Dubai, Dublin, Duesseldorf, Edinburgh, Frankfurt, Funchal, Geneva, Glasgow, Gothenburg, Hamburg, Hong Kong, Istanbul, Johannesburg, Kyiv, Leipzig, Lima, Lisbon, Liverpool, Ljubljana, London, Luanda, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Maputo, Mexico City, Milan, Mombasa, Monaco, Munich, Muscat, Nairobi, Oslo, Paris, Podgorica, Poznan, Prague, Reading, Rio de Janeiro, Riyadh, Rome, Santiago de Chile, São Paulo, Sarajevo, Shanghai, Sheffield, Singapore, Skopje, Sofia, Stavanger, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Tel Aviv, Tirana, Vienna, Warsaw, Zagreb and Zurich.

Further information can be found at cms.law